

Tlačová konferencia Národnej banky Slovenska
dňa 25. novembra 2014

Martina Solčányiová, hovorkyňa NBS

Dobrý deň, vítam vás na dnešnej tlačovej konferencii k správe o finančnej stabilite, k novembru 2014, ktorú vám predstavia člen Bankovej rady NBS a výkonný riaditeľ útvaru dohľadu nad finančným trhom - pán Vladimír Dvořáček a riaditeľ odboru politiky obozretnosti na makroúrovni – pán Marek Ličák a kolega – analytik Štefan Rychtárik, taktiež z toho istého odboru. Správa vám bude zaslaná dnes o pätnástej hodine s tým, že bude zverejnená v stredu o 10:00. Odovzdávam slovo pánovi Dvořáčkovi, nech sa páči.

Vladimír Dvořáček, člen Bankovej rady NBS a výkonný riaditeľ útvaru dohľadu nad finančným trhom

Ďakujem. Prajem vám príjemné popoludnie vážené dámy, vážení páni. Dovoľte aby som uviedol správu o finančnej stabilite, ktorú dnes schválila Banková rada. Táto správa je datovaná k novembru 2014, to znamená, že mapuje hlavne obdobie prvých ôsmich mesiacov roku 2014. Najskôr zhodnotím situáciu v slovenskom finančnom sektore. Pokiaľ ide o situáciu v slovenskom finančnom sektore, táto je podporovaná najmä priaznivým vývojom v domácej ekonomike. Pozitívnu správou je, že zrýchľujúci rast ekonomiky nebol tak ako v minulosti podporovaný najmä zahraničným obchodom, ale v tomto období bol ťahaný najmä domácou spotrebou a investičnou aktivitou. Oživenie sme zaznamenali v priemyselnej produkcii, takisto aj na trhu práce, ktorý bol charakterizovaný tiež aj zvýšením reálnych miezd a to naprieč takmer všetkými odvetviami a takisto aj poklesom nezamestnanosti. To sú iste veľmi pozitívne trendy. K tomuto navyše priaznivo prispievala aj relatívne pokojná situácia na globálnych finančných trhoch, ktoré sa vyznačovali najmä kombináciou rastúcich aktív, nízkej volatility a zlepšením dostupnosti zdrojov financovania. Dámy a páni, dovoľte aby som teraz podrobnejšie rozobral situáciu v jednotlivých odvetviach bankovníctva. Pokiaľ ide o vývoj v oblasti retailového úverovania teda úverovania domácností, pokračuje tu veľmi výrazný trend rastu retailových úverov. Najmä pri niektorých typoch, osobitne pri hypotekárnych úveroch sa tento rast ešte viac zrýchlil. Dokonca hovoríme, že je jeden z najvyšších nielen v rámci EU ale dokonca aj v rámci krajín strednej a východnej Európy. Čo je teda na pozadí a prečo sa takto tento rast stále javí? Je to predovšetkým zlepšujúca sa dostupnosť bývania. Je podporovaná samozrejme klesajúcimi úrokovými sadzbami a takisto viac menej stabilnými cenami nehnuteľností. Významná časť rastu úverov bola však

spôsobená aj navyšovaním zostatkovej hodnoty úveru čase jeho refinancovania pri nižšej úrokovej sadzbe. Pokiaľ ide o sektor podnikových úverov. Takisto aj tu sme zaznamenali oživenie aj keď mierne, ktoré bol spôsobené oživením dopytu po úveroch zo strany podnikov. Tento sa na rozdiel od predchádzajúceho obdobia prejavil nielen pri podnikoch vo verejnom sektore, ale takisto v súkromnom. Dámy a páni, dovoľte aby som v ďalšom, to čo je teda podstatou a posolstvom, spravil finančnej stabilite, predstavil náš pohľad, pohľad Národnej banky Slovenska, na druhy rizík, ktoré môžu ohrozovať finančnú stabilitu sektora v Slovenskej republike. Konštatujeme, že pravdepodobnosť nastatia týchto rizikových situácií v uplynulom období vzrástla. Ja sa zameriam na to, že vám v ďalšom opíšem len niektoré z nich, tie najvýznamnejšie. Prvým rizikom je samotná eurozóna, to je riziko externého prostredia kde hrozí oslabenie ekonomického rastu v eurozóne, ktoré by mohlo za istých okolností vyústiť až do opätovnej recesie. Negatívnou skutočnosťou z pohľadu domáceho ekonomického vývoja je, že nepriaznivé trendy sa v plnej miere týkajú aj významných obchodných partnerov Slovenskej republiky, napríklad aj Nemecka. Pod tento vývoj sa podpísala najmä nízka úroveň domáceho dopytu a takisto tu svoju rolu zohráva v neposlednom rade aj prehlbovanie geopolitických rizík, ktoré sú spojené najmä s konfliktom na Ukrajine. Navyše eurozóna je vystavená v súčasnej dobe aj silnejúcim dezinflačným tlakom. Druhým rizikom, ktoré Národná banka konštatuje v tejto správe, je riziko, ktoré pretrváva v dôsledku obdobia nízkych úrokových sadzieb na globálnych finančných trhoch, ktoré vytvárajú isté nerovnováhy. Je tu cítiť negatívny dopad prípadného opätovného nárastu rizikovej averzie investorov, ktorý by mohol byť navyše podporený aj poklesom likvidity. V podmienkach Slovenského finančného sektora sa tento nárast rizikivosti prejavuje najmä tým, že narastá akciová zložka vo viacerých druhoch investícií. Dovoľte aby som sa zmienil aj o tom už Národnou bankou komunikovanom riziku, ktoré vidíme v oblasti retailu. Toto pokladáme za dominantné riziko, ktoré plynie z domáceho prostredia a súvisí s čiastočným uvoľnením úverových štandardov v dôsledku konkurencie na trhu retailových úverov. V konečnom dôsledku toto môže viesť k podhodnoteniu kreditného rizika a jeho nárastu. Išlo tu najmä o poskytovanie úverov na financovanie v plnej hodnote nehnuteľnosti, ktorá sa poskytuje ako zabezpečenie. Ďalej je tu poskytovanie úverov bez dostatočného overovania príjmu alebo žiadneho, najmä teda v prípade refinancovania, a takisto nežiaduce predĺžovanie splatnosti niektorých typov úverov. Banky neoverovali, či budú klienti schopní splácať svoje úvery, ktoré sú poskytnuté pri aktuálne nízkych úrokových sadzbách, či budú schopní tieto úvery splácať aj v prípade opätovného nárastu úrokových sadzieb. Takisto sme konštatovali rastúci podiel objemu úverov k disponibilným príjmom domácností, ktorý nám rastie

rýchlejšie ako vo väčšine krajín strednej a východnej Európy. Ako iste viete, toto sú všetko veci, ktoré Národná banka reflektovala vo vydaní odporúčania k rizikám retailových úverov, ktoré publikovala 7. októbra tohto roku. Súčasne však musím konštatovať, že tieto riziká sa zatiaľ neprejavili na výraznom náraste objemu zlyhaných úverov, hoci v retailovom sektore sme zaznamenali mierny nárast zlyhania. Pokiaľ ide o zlyhanie v sektore podnikovom - tu nárast kreditného rizika nebol zaznamenaný, avšak tu je situácia heterogénna. Zmienim sa ešte v krátkosti o situácii v oblasti poisťovníctva. Pokiaľ teda hovoríme o poisťovniach – vývoj tu je negatívne ovplyvňovaný hlavne pretrvávajúcim prostredím nízkych úrokových sadzieb. Technická úroková miera sa síce postupne znižovala, dnes dosahuje 1,9 % pre poisťovne, ale tieto to čoraz ťažšie dosahujú garantovaný výnos dohodnutý v poisťných zmluvách. Navyše negatívne tu pôsobí aj dlhodobo pretrvávajúca vysoká konkurencia a to najmä v oblasti poistenia áut. Ako som sa už zmienil, Národná banka Slovenska vydala odporúčanie, ktoré reflektovalo práve tie riziká, o ktorých som sa zmieňoval v oblasti retailu. Chcem však povedať, že toto odporúčanie bolo vydané najmä ako preventívny nástroj pretože Národná banka zatiaľ nevníma toto riziko ako významné a chceli sme len zdôrazniť to, že Národná banka pokladá oblasť zodpovedného poskytovania retailových úverov za veľmi dôležitú aj do budúcnosti. Dámy a páni, dovoľte ešte v krátkosti sa zmieniť aj o obozretnostných ukazovateľoch pokiaľ ide o primeranosť vlastných zdrojov. Táto sa naďalej udržiava vo veľmi solídnej výške i keď nárast vlastných zdrojov v prvom polroku 2014 už nepokračoval a to najmä v dôsledku rozdelenia zisku, kde sa vyplácali dividendy akcionárom. V priebehu roka 2014 slovenské banky implementovali aj pravidlá Bazileja 3 a to bez výraznejších dopadov vo väčšine bánk. Treba konštatovať aj to, že výrazný pokles úrokových sadzieb, najmä pri retailových úveroch, spôsobil aj zníženie nárastu ziskovosti bankového sektora avšak aj v medzinárodnom porovnaní ziskovosť slovenského bankového sektora naďalej zostáva na pomerne vysokej úrovni. Záverom sa ešte zmienim o tom čo už iste všetci viete a to je odolnosť slovenského bankového sektora, ktorá bola potvrdená výsledkami komplexného hodnotenia troch najväčších slovenských bánk v rámci celoeurozónového komplexného cvičenia, ktoré bolo gestorované a vedené Európskou centrálnou bankou. My sme sa aktívne podieľali na comprehensive assessment tíme, že tri najväčšie slovenské banky boli priamo do neho zapojené. Toto hodnotenie, ktoré tieto tri banky získali je pre nás veľmi cenné, pretože nielen že sme dosiahli výborné výsledky ale nám aj poskytli detailnú analýzu kvality aktív. Cvičenie preukázalo vysokú odolnosť týchto bánk aj voči nepriaznivému vývoju v stresovom testovaní. Ďakujem pekne za pozornosť a ďalej bude konkrétnejší a uvedie nejaké čísla pán Ličák.

Marek Ličák, riaditeľ odboru politiky obozretnosti na makroúrovni

Ďakujem pekne za slovo. Takže dovoľte aby som pokračoval krátkou prezentáciou. Ako už pán Dvořáček naznačil, cieľom tejto prezentácie je skôr iba doplniť to čo už bolo povedané, poukázať niektoré trendy na konkrétnych číslach, prípadne aj na grafoch. Tradične túto prezentáciu začíname vývojom v externom prostredí, čiže to, čo sa deje v makroekonomickom prostredí u nás a v zahraničí. Správa vám ponúka pomerne detailný popis týchto trendov, hlavne z pohľadu finančnej stability. To čo je pre nás najdôležitejšie, teda pre stabilitu na Slovensku, sú v prvom rade trendy v zahraničí a tam sa tá situácia mierne zhoršila. Určite ste zase postrehli rôzne informácie o postupnom zhoršovaní makroekonomického výhľadu, hlavne v eurozóne ale aj v iných častiach sveta - to je jeden negatívny trend. V eurozóne je to ešte umocnené aj negatívnym trendom pri úverovaní reálnej ekonomiky. Čiže to čo mi budeme opisovať ako negatívne trendy pri úverovaní podnikov je ešte podstatne horšie v ostatných štátoch eurozóny. Čiže my máme dvojpercentný rast, ale je to ešte stále jeden z najväčších rastov v porovnaní s ostatnými štátmi v Európe. Toto je vážny problém, ktorému sú vystavené viaceré bankové sektory a minimálne na úrovni európskej únie sa stále častejšie hovorí o takzvanej kapitálovej únii ako o určitom alternatívnom kanáli k poskytovaniu úverov čiže to už aj komisia naznačila, že v priebehu budúceho roka to bude jedna z priorít pre Európsku komisiu. Na druhej strane to, čo je pozitívne, je vývoj v domácom prostredí, to znamená domáce makroekonomické prostredie, tam sme videli viacero pozitívnych efektov. Jednak relatívne silný ekonomický rast 0,6 na štvrťročnej báze, zároveň pre domácnosti a vôbec aj pre banky je veľmi dôležitý pozitívny vývoj na trhu práce. Čiže už je to nárast zamestnanosti a viaceré iné pozitívne efekty. Čiže celkovo z tohto prostredia dominuje hlavne ten negatívny vývoj v zahraničí, čiže uvidíme ako postupne sa to bude prejavovať aj v domácom ekonomickom prostredí a následne aký dopad to bude mať na finančnú stabilitu. Ešte krátko by som len spomenul vývoj na finančných trhoch, keďže tam je momentálne situácia tiež skôr negatívne orientovaná pre finančnú stabilitu. Extrémne nízke úrokové sadzby navodzujú zvýšený apetít po riziku, to znamená vidíme nie u nás, ale hlavne teda v zahraničí vyšší apetít po rizikových aktívach a tým pádom nafukovanie určitých bublín. Takže toľko krátko k externému prostrediu a ďalej by som prešiel k samotnému bankovému sektoru na Slovensku. Klasicky začíname finančnou pozíciou keďže to je v podstate jadro ich činnosti a od toho sa odvíja následne aj stabilita bánk, čiže najprv z pohľadu primeranosti vlastných zdrojov, to je základný ukazovateľ, ktorý hovorí nakoľko je banka stabilná. Slovenské banky vykazujú jednu z najvyšších úrovni primeranosti zdrojov v Európe.

Momentálne je to na úrovni 16,9 %, došlo k miernemu poklesu, nepozerala sa na to však nejako negatívne. Ide skôr o akúsi optimalizáciu tej extrémne vysokej úrovne kapitálovej primeranosti. Jednak to bolo ovplyvnené nárastom rizikovo vážených aktív, to znamená rastom aktív úverov, ktoré trochu znížili tento ukazovateľ a trochu sa zmenila aj spomínaná dividendová politika. Ale celkovo ten náš pohľad je taký, že kapitálová primeranosť a vôbec odolnosť voči šokom v našom bankovom sektore je veľmi vysoká. Krátko aj k ziskovosti, keďže to je téma, ktorou sa podrobne zaoberáme - a myslím, že je veľmi zaujímavá - ziskovosť ak sa pozrieme na vývoj v priebehu roka 2014 nám neustále klesala, pardon rast neustále klesal. To znamená - v auguste sme dosiahli medziročný nárast ziskovosti o 0,8 %. Ak sa pozriete na predošlé mesiace v tomto roku, ten nárast bol okolo piatich - šiestich percent, čiže postupne nám klesala. Tých dôvodov je niekoľko. Tým najhlavnejším je vývoj v oblasti retailu. Došlo tam k niekoľkým viacerým zmenám, v prvom rade klesá nám výnosovosť úverov. To znamená - je tam pomerne silná konkurencia, úrokové sadzby išli prudko dole, takže banky majú menšie príjmy práve z týchto úverov. Zároveň v oblasti retailu sme videli aj nárast nákladov na kreditné riziko, čiže došlo k určitému zhoršeniu kvality portfólií, čiže banky museli viac vytvárať opravných položiek. To všetko keď spojíme dokopy, tak tento dominantný sektor alebo oblasť pre ziskovosť bánk zaznamenáva negatívne trendy a tým pádom sa to prejavilo aj na ziskovosti bánk. Na druhej strane to, čo je pozitívne, videli sme určité náznaky zlepšenia pri ziskovosti, ktorá plynie z podnikového sektora, keďže tam marže už mierne stúpili a videli sme trochu pokles nákladovosti, čiže z tohto sektora banky mali mierny nárast príjmov. Toľko krátko k ziskovosti. Ďalej by som už prešiel ku konkrétnym trendom, ktoré sme videli v bankovom sektore. Začali sme pri podnikoch. Už som naznačil určité zlepšenie v oblasti ziskovosti, ktorú vlastne banky získavajú od podnikov. Videli sme tam však aj viacero iných pozitívnych vecí. Ak sa pozriete na ten graf tak vidíte už niekoľko kvartálov. Vidíme pozitívny rast úverov podnikom, tak nie je to nejaké extrémne, ale ako som povedal, je to viac menej v súlade s tým čo vidíme v eurozóne, alebo v ostatných štátoch. To čo to výrazne ťahalo boli hlavne úvery poskytnuté podnikom s verejným vlastníctvom, čiže to vidíte ten obrovský nárast, to sme už komunikovali v správe za máj 2014. Čo je ale pozitívne ak sa pozriete na vývoj hlavne podnikov v súkromnom vlastníctve, tam už vidíme, že sa postupne približujú k tým pozitívnym hodnotám. Stále vidíme ešte negatívne čísla pri podnikoch v zahraničnom vlastníctve, ale minimálne ten trend je jednoznačný. Aj keď sme túto tému preberali s bankami, viaceré banky nám potvrdili, že dopyt týchto podnikov po úveroch mierne rastie. To znamená - nastáva určité oživenie. Zároveň ale treba podotknúť, že štandardy sú stále relatívne prísne nastavené. Minimálne

posledné roky sa nemenili, ale predtým došlo k sprísňovaniu. Skôr očakávame, že postupne sa budú zmiernovať a budú reflektovať na tento nárast dopytu. Ďalej by som prešiel k domácnostiam – pán Dvořáček už naznačoval, že toto je skutočne veľmi dôležitý segment a ja som spomínal význam pre ziskovosť, ale aj z pohľadu bilancie - tiež veľmi pozorne to sledujeme. Spomenul by som niekoľko trendov. V prvom rade je tempo rastu – tempo rastu je jedno z najvyšších aké máme v EÚ, ešte v májovej správe sme hovorili o desiatich percentách, teraz hovoríme o dvanástich percentách, čiže stále nám to rastie. Ak by sme zobrali absolútne nárasty, tak patria k jedným k skutočne najvyšším. To, čo by sme ešte chceli spomenúť, že to tempo rastu je nielen vysoké v porovnaní s Európou, pretože veľa ľudí to porovnáva s priemerom Európy, ale dôležité je sa pozrieť aj na krajiny strednej a východnej Európy, pretože ony sú v podobnej ekonomickej situácii. Vidíte, že oproti týmto krajinám Slovensko rastie podstatne rýchlejšie. Tá druhá informácia, ktorá podľa nás je dôležitá, je to ako sa správa to tempo rastu úverovania oproti určitým fundamentom a jeden z tých dôležitých fundamentov, ktorý hovorí o stabilite, sú hlavne disponibilné príjmy domácností, to znamená - to ako sa zadlžujete by malo byť viac menej v súlade s tým aké sú vaše príjmy. V správe nájdete viacero informácií ale jeden graf veľmi pekne naznačuje, že tempo rastu úverovania už je podstatne rýchlejšie a predbieha nám tempo rastu disponibilných príjmov. Čiže otvárajú sa nám akosi nožnice medzi týmito dvoma ukazovateľmi. Zároveň tam nájdete jeden graf, ktorý poukazuje na to, že ak si zoberieme ukazovateľ podielu úverov na disponibilnom príjme, tak Slovensko zaznamenalo jeden z najvyšších nárastov celkovej zadlženosti domácností. Takže to len na margo toho čo sme už aj naznačovali - určitých nerovnováh, ktoré vnímame alebo vidíme za rastom úverom retailu. Ďalej by som prešiel ku kreditnému riziku a viac menej plynule nadviažem na to, čo som spomínal, to znamená na tie trendy v oblasti retailu. Už sme spomínali určité nerovnováhy, ktoré sme identifikovali v bankovom sektore. Nie je to úplne nové pretože sme to komunikovali už aj v predošlých správach, či už je to v májovej správe, alebo aj v minulom roku, jednak LTV-čka, nízke úrokové sadzby. Teraz sme sa na to veľmi detailne pozerali, s každou bankou sme o tom komunikovali, bankám sme zasielali dotazníky. Takže myslím si, že máme veľmi dobrý prehľad o tom, čo sa momentálne na trhu deje. K takým základným rizikám, alebo tým nerovnováham by som spomenul riziko poskytovania úverov s vysokým LTV. Už sme komunikovali - riziko súvisí najmä s tým, pokiaľ sú vysoké LTV a ten úver zlyhá, banka je vystavená podstatne väčším stratám. Zároveň aj klient je vystavený podstatne inej situácii. Zároveň sme videli viaceré nerovnováhy, ktoré sa týkali toho ako banky pristupovali k vyhodnocovaniu schopnosti klientov splácať svoj úver, či už to bolo pri refinancovaní alebo

pri kontrole príjmov a to čo ešte bolo také významnejšie, malo systémový charakter, je hlavne to, ako banky pristupovali k vyhodnocovaniu schopnosti klienta splácať úver aj pri možnom náraste úrokových sadzieb. Momentálne tie sadzby sú extrémne nízke, takže je veľmi dôležité, aby banky sa pozerali na to ako sú klienti schopní splácať aj pri vyšších úrokových sadzbách. Sú tam ešte viaceré iné nerovnováhy, ktoré sme spomínali. Určite ich poznáte keďže sme už mali k tomu samostatnú tlačovú konferenciu, ale toto boli tie hlavné nerovnováhy, ktoré sme videli. Pán Dvořáček už spomínal – nárast zlyhaných úverov nebol významný, ale videli sme. Videli sme, že znova sa nám ten cyklus začína obracať a zlyhané úvery začali mierne rásť. Pričom máme situáciu, kde makroekonomika sa relatívne zlepšuje, sadzby sú nízke, čiže do veľkej miery keď došlo k nejakému nárastu zlyhania, spájame to práve s týmito nerovnováhami. Čo sa týka podnikov – situácia bola viac menej stabilná. Objemy zlyhaných úverov nám nejako výrazne nerástli a keď sme sa aj hlbšie pozreli na kvalitu portfólií, tak minimálne zdá sa, že banky sú v tejto oblasti relatívne konzervatívne. Ďalej by som prešiel k trhovým rizikám, ktoré sa už týkajú celého finančného sektora. Trhové riziká sa do veľkej miery odvíjajú od trendov, ktoré som spomínal na začiatku. To znamená - máme obdobie nízkych úrokových sadzieb. Vtedy automaticky trpí celá výnosovosť aktív, či už sú to poisťovne, kolektívne investovanie, ale aj v bankovníctve. A zákonite sa tí bankári, alebo správcovia aktív zameriavajú na aktíva, ktoré môžu priniesť vyššiu výnosovosť. V našom finančnom sektore sme to zbadali alebo identifikovali v určitých oblastiach, nie je to zatiaľ plošné. Ak aj došlo k takémuto trendu väčšinou to bolo pri akciovej zložke. To znamená - nakupovalo sa viac akciových titulov a tým pádom stúpala mierne rizikovosť. Čo ešte stojí možno za zmienku, pozerali sme sa aj na špecifické aktíva, ktoré vnímame ako viac rizikovejšie. To znamená hlavne aktíva, ktoré nemajú žiaden rating, sú v špekulatívnom pásme. Pozerali sme sa nakoľko sú prítomné, či inštitúcie nezačali do nich viac investovať. Videli sme určitý nárast, ale nemá to zatiaľ nejaký systémový charakter a skôr je to zamerané v takých špecifických subjektoch, ktoré vidíme na slovenskom finančnom trhu. V krátkosti k politike obozretnosti na makroúrovni. Vôbec tento slide je o tom - alebo reakciou na predošlé slidy. To znamená - Národná banka pokiaľ niečo identifikuje ako nejaké riziko, tak už nie že len môže, ale má v podstate povinnosť konať. To súvisí so zmenou zákona, ktorú máme od 1. augusta, to znamená - Národná banka má kompetencie v tejto oblasti a viac-menej musí konať a má na to aj určité nástroje. Čiže táto časť analýzy celá hovorí o tom, ako reagujeme, ako Národná banka reaguje na stabilitu v celom finančnom sektore. Prvé a to čo už poznáte je to, že vydali sme odporúčanie pre retailové úvery. Poznáte ich, nebudem už asi opakovať. To, čo vnímame ako najdôležitejšie – aký dopad, ktoré teda môžu byť

najvýznamnejšie, to sú hlavne tie, ktoré sa týkajú toho, ako banky ohodnocujú schopnosť splácať, to znamená - hlavne pri náraste úrokových sadzieb, ale aj pri refinancovaní. Neočakávame nejaký výrazný dopad pri LTV-čkách, keďže tam sme to viac-menej nastavili na úroveň priemeru, len postupne sa to bude sprísňovať. Druhé dôležité rozhodnutie, o ktorom možno až tak veľa sa nehovorilo je rozhodnutie Národnej banky o miere proticyklického kapitálového vankúša. Len veľmi stručne, aby som to vysvetlil. Možno ste už počuli, že od augusta, následne od októbra tohto roka banky musia mať trošku vyššiu kapitálovú primeranosť. Národná banka im stanovuje jeden kapitálový vankúš, volá sa vankúš na zachovanie kapitálu. To znamená - v minulosti to bolo 8 %, teraz už majú 10,5 %. Okrem tohto vankúša my môžeme stanovovať aj iné vankúše. Jeden z tých vankúšov je práve tento proticyklický a týmto máme vlastne reagovať na to, ako sa vyvíja trh úverov. To znamená - ak je vysoké prehriatie trhu úverov, vtedy by sme mali stanoviť vankúš, ktorý v podstate bude banky chrániť a môžu ho rozpúšťať v horších časoch. Čo je ale dôležité, momentálne sme stanovili na úrovni nula percent - a to z dôvodu, ktorý máte možno vyčítať aj z tohto grafu na pravej strane, kde vidíte, že ten finančný cyklus je stále na relatívne nízkej úrovni. Čiže je dôležité sledovať tieto naše indikátory, snažíme sa byť maximálne transparentní a pokiaľ tento cyklus bude nám výraznejšie rásť vtedy príde na rad práve aj takýto proticyklický kapitálový vankúš. Toľko stručne k politike obozretnosti, dovoľte nakoniec len veľmi krátke zhrnutie tých najvýznamnejších rizík, aj keď posledný slide je o rizikách. Stále platí to, čo sme hovorili - sektor je veľmi stabilný, to znamená jednak aj to, čo pán Dvořáček spomínal ako sme dopadli v comprehensive assesment, ale ak si porovnáte rôzne indikátory, bankový sektor na Slovensku patrí k najstabilnejším v eurozóne. Ale našou úlohou je poukázať na riziká, preto chcem vám ukázať aké sú tie najvýznamnejšie riziká, ktorým sú finančné inštitúcie vystavené. Takže tu sú tie hlavné skupiny. Oproti tej májovej správe nedošlo k nejakej výraznej zmene. Pre tradičný bankový sektor zameraný na retail a corporate je veľmi dôležité to, ako sa vyvíja makroekonomika. Momentálne vidíme hrozbu rizika recesie v eurozóne. U nás by sa to mohlo prejaviť hlavne cez kreditné riziko, to znamená - nárast zlyhaných úverov. Preto sme bankám viackrát prízvukovali - držte dostatočne vysokú úroveň kapitálovej primeranosti pri relatívne zdravej štruktúre, čiže to je veľmi dôležité. Takisto taký možný kanál na prenos tohto rizika je trh nehnuteľností. To znamená - pokiaľ by došlo k zlyhávaniu úverov a sú vysoké LTV-čka, banky by utrpeli vyššie straty, ale túto oblasť riešime práve cez naše odporúčanie. Ďalšia riziková oblasť je pretrvávajúce nízke úrokové sadzby. Predpokladáme, že by sa to najmä prejavilo a už sa prejavuje tlakom na výnosovosť. To znamená - podstatne menšia ziskovosť a výnosovosť vo finančnom sektore. Dôležité je to

ako banky a finančné inštitúcie budú reagovať. To znamená aby neišli do príliš rizikových investícií, čo by zvýšilo potom celkové riziko. V prípade bánk sa toto riziko dotýka ešte aj obozretného poskytovania úverov a znova eliminujeme alebo snažíme sa minimalizovať riziko práve cez naše odporúčania. V prípade zadĺženosti domácností - už sme to spomínali v priebehu prezentácie - je veľmi dôležité aby tá koncentrácia zadĺženosti sa nejako výrazne nezvyšovala, čiže znova reagujeme na to určitými odporúčaniami. A koncentrácia v rámci finančného sektora, to je taká typická črta takých tých malých bankových sektorov v malých ekonomikách. To znamená - je to koncentrácia pri podnikových úveroch, koncentrácia z pohľadu bilancií, vyšší podiel štátnych dlhopisov. Je to niečo v podstate s čím musíme žiť, ale snažíme sa to riešiť práve cez tie dostatočné kapitálové vankúše. Z pohľadu obchodných praktík by sme znova vyzdvihli sprostredkovateľov, ktorých sme tiež riešili najmä prostredníctvom nášho odporúčania. Posledným rizikom, znova takou skôr štrukturálnou charakteristikou tých malých bankových sektorov tradičných je časový nesúlad medzi aktívami a pasívami, ale u nás je do veľkej miery toto riziko pokryté dostatočnými likvidnými vankúšami. Takže dámy a páni, toľko stručne k tejto správe. Možno ešte len spomeniem - odporúčame prečítať celú správu, je relatívne krátka, my sme len vypichli hlavné riziká a myslím, že vám veľa dá, pokiaľ si to prečítate. Takže ďakujem pekne za slovo.

Daniel Horňák, TA3

Ja by som si chcel len overiť - 4,2 percenta to je podiel zlyhaných úverov celkovo, alebo len domácností?

Marek Ličák, riaditeľ odboru politiky obozretnosti na makroúrovni

Len domácností. Pri podnikoch to je 8,1.

Daniel Horňák, TA3

A potom ohľadne toho rizika rastu úrokových sadzieb, ktoré by mohlo spôsobiť, že teda viacero domácností by nebolo schopných splácať tie záväzky - za akého predpokladu, v akom scenári vy si viete predstaviť, teraz neviem úroková sadzba priemerná na hypotékach je okolo troch percent, za akých okolností by mohla byť - je neviem 5-6 percent - že by teda došlo k takémuto dramatickému zvýšeniu za akých okolností si to vy viete predstaviť?

Vladimír Dvořáček, člen Bankovej rady NBS a výkonný riaditeľ útvaru dohľadu nad finančným trhom

No je to komplex problémov samozrejme, ja môžem začať a Marek ma môže doplniť. My sme tiež uvažovali, že koľko je taká primeraná hranica na ktorú by mali byť tí klienti, ale aj banky poistené ak to tak nazvem – a v našom odporúčaní sme komunikovali nárast o dve percentá. Mali by si banky testovať klientov, či sú schopní takéto úroky splácať aj keby hypoteticky tá úroková sadzba v priemere narástla o dve percentá. Potom sme odporučili bankám aby si robili aj isté stresové testovanie a to na nárast až tri percentá. Ale berte tie čísla len ako orientačné, pretože sme niečo povedať museli a tak sme zvažili, že toto je asi tá taká rozumná hranica, ktorú tým bankám odporúčame, aby si testovali.

Marek Ličák, riaditeľ odboru politiky obozretnosti na makroúrovni

Ja len krátko doplním. My sme ani veľmi nešpekulovali nad tým teraz, aká je pravdepodobnosť na akú úroveň pôjdu tie úrokové sadzby. To čo vieme je, že tie sadzby sú extrémne nízke a vieme, že raz pôjdu hore. Pri tých extrémne nízkych úrokových sadzbách sa zrazu strašne veľa ľudí kvantifikuje na tie úvery. Ale je veľmi dôležité pozerať, či títo ľudia, ktorí sa kvantifikujú len vďaka úrokovým sadzbám, či sú schopní splácať tie úvery aj pri vyšších úrokových sadzbách. Tam sme sa trochu - nie že ani inšpirovali - ale poučili na príklade, určite ste to zachytili - v okolitých štátoch mali veľké problémy s FX úvermi. To znamená veľa domácností v Maďarsku v Poľsku si bralo úvery v cudzích menách. A v podstate pokiaľ si beriete úver v cudzích menách alebo na krátku fixáciu ten úver je citlivý na trhový faktor. To znamená - keď sa vám zmení výmenný kurz, keď sa zmení úroková sadzba veľmi rýchlo sa mení splátka. Určite viete ako to v Maďarsku dopadlo. Bol z toho celospoločenský problém. Banky mali práve obrovské problémy z toho, že toto riziko nebolo v žiadnom prípade kryté. Čiže my sa snažíme, pokiaľ je ten úver citlivý na zmenu úrokovej sadzby, aby banka urobila všetko preto, aby vedela, že aj možný nárast úrokových sadzieb ten klient je schopný splácať. A myslím si, že nárast o 200 bazických bodov, čo sú dve percentá, dva percentuálne body, nie je nijako významný. Predstavte si ak máte teraz dve percentá na novom úvere, beriete si na 30 rokov. To, že vám v priebehu 30 rokov stúpne o dve percentá nie je nereálny predpoklad.

Gabriela Kajtárová, Slovenský rozhlas

Dobrý deň mám dve otázky. Prvá - ak by ste vedeli niečo bližšie povedať o tých rizikách, ktoré ste spomínali na začiatku - že banky si nezisťovali, ak som to správne pochopila, príjem klientov - v akej miere? A že oni nezisťovali ani to, či teda budú mať problém splácať tie úvery keď stúpnu úrokové sadzby - tam som zazrela, že väčšina bánk? Toto keby ste mi

vedeli trochu bližšie vysvetliť. A takisto, že keď na to Národná banka príde, okrem tých odporúčaní, ktoré vydáva, že čo vlastne môže s tým robiť? A druhá otázka - ja som zachytila v českých médiách takú informáciu, že tam sa banky boja takých rizík, že obchodní partneri, ktorí obchodujú s Rusmi, alebo ruské firmy, ktoré si brali vlastne úvery v Česku tak ich nebudú splácať. A už sa to objavuje ako nejaké riziko, ktoré si už viacej banky všimajú. Či niečo takéto by mohlo hroziť aj u nás, alebo či vôbec sa tým nezaoberte, nemáte také signály. Ďakujem.

Vladimír Dvořáček, člen Bankovej rady NBS a výkonný riaditeľ útvaru dohľadu nad finančným trhom

Zase sa vrátim k tomu odporúčaniam. My sme tam akcentovali hlavne jeden moment. Veľký objem nových úverov sú vlastne buď refixácie alebo sú to potom klienti ktorí v rámci mobility klienta prechádzajú z jednej banky do druhej. Tá nová banka sa spolieha vlastne na ten scoring klienta alebo tú lustráciu toho klienta, ktorú spravila tá banka predtým a neskúma ju nanovo. To by ešte nemuselo byť natoľko závažné, ak to nieje príliš starý údaj, ale dokonca tieto banky, niektoré banky navyšovali objem istiny, ktorú dali klientovi a napriek navýšeniu objemu istiny neskúmali jeho schopnosť splácať tento úver. Takže hlavne tento moment sme pokladali za pomerne rizikový a preto sme aj v tom odporúčaní stanovili istú hranicu, od ktorej by to tie banky mali robiť. To je by som povedal taký najhlavnejší moment z toho celého. A pokiaľ ide o tú Ruskú federáciu - priamych obchodných partnerov na Ruskú federáciu máme len limitovaný počet. My nemáme zatiaľ nejaké významné poznatky o tom, že by malo dochádzať k defaultom z tohto dôvodu, ale samozrejme nedá sa to v budúcnosti vylúčiť. Bude závisieť ako sa tá situácia bude vyvíjať. Marek, môžeš ma doplniť.

Marek Ličák, riaditeľ odboru politiky obozretnosti na makroúrovni

Ja len ešte krátke doplnenie k tej prvej otázke o príjmoch. Aby nedošlo k nejakej zlej interpretácii - banky kontrolujú príjmy. Kontrolujú príjmy, ale hlavne pod vplyvom tej silnej konkurencie a snahe presadiť sa videli sme, že začínajú ustupovať z určitých oblastí, To znamená - na trhu sa objavili napríklad úvery, kde banka vám poskytne úver, nemusíte ukazovať príjem, ale dá vám trochu nižšie LTV, čo je napríklad aj v rozpore s novou pripravovanou smernicou Mortgage Credit Directive. Čiže zároveň sa objavujú stále viac a viac nejaké také skupiny ľudí, ktorým urobia výnimku a povedia - stačí keď dáte čestné prehlásenie a vôbec nemusíte dávať príjmy. To všetko väčšinou vzniklo pod vplyvom konkurencie. To je snaha presadiť sa, vyjsť klientovi čo najviac v ústrety. Ale celkovo banky

hodnotia príjmy, kontrolujú ich, ale tie tlaky tam existovali. A preto sme vstúpili na trh práve takýmito odporúčaniami. Ďakujem.

Luboslav Kačalka, Trend

Ja by som sa chcel opýtať v súvislosti s tým, čo ste hovorili o vyššom vystavení podielových fondov voči realitnému trhu. Keď sa pozrieme na tie tri, štyri realitné fondy, ktoré sú na Slovensku, niektoré sú zamerané viac na developement, niektoré sú zamerané viac na prenájom komerčných nehnuteľností - ktorý z týchto subsegmentov považujete za viac rizikový? A na druhej strane či to, čo ste hovorili možno pre vás bude do budúcnosti aj signálom, aby ste preverovali, či tí klienti, ktorí sú v podielových fondoch realitných, či naozaj poznajú všetky riziká. To znamená - ja neviem v krajnom prípade zastavenie vyplácania na rok a tak ďalej. Čiže, či budete sa nejakým spôsobom sa pozerat' na to, že akí klienti sú v tých podielových fondoch tohto typu a ktoré z tých realitných rizík považujete za najväčšie. Ďakujem.

Marek Ličák, riaditeľ odboru politiky obozretnosti na makroúrovni

Ďakujem dobrá otázka, len priznám sa - v tejto správe sme tak do hĺbky nešli. Pretože toto je skôr o systémových rizikách. My sme sa pozerali aké je vystavenie všeobecne voči realitným fondom. To už, ktoré fondy aké majú investičné stratégie to už skôr rieši dohľad na mieste, takže skôr keby sme si to vymenili tie otázky a my to skúsime posunúť na dohľad na mieste. Určite vám na to odpovedia.

Milan Janásik, Slovenská televízia

Chcel by som sa spýtať ešte raz, tak nejak zhrnúť, že prečo na Slovensku sa poskytuje viacej tých retailových úverov a teda možno aj na bývanie oproti tomu zvyšku Európskej únie, čím to je teda spôsobené a v čom je to riziko, ešte keby sa to dalo raz zhrnúť tak hutnejšie. Ďakujem. A ešte potom druhú otázku môžem povedať potom.

Marek Ličák, riaditeľ odboru politiky obozretnosti na makroúrovni

Tých dôvodov je určite niekoľko. Ak to porovnáme s Európskou úniou, Slovensko patrí stále k takzvaným catch-up krajinám, to znamená - stále je tam nejaký ten dobiehajúci efekt, to znamená silnejší ekonomický rast, väčší rast úverov domácnostiam. Stále, ak sa pozriete aj na zadlženosť sme menej zadlžení, čiže ten potenciál na zadlžovanie je vyšší - to je taký všeobecný, ktorý platí pre všetky tieto štáty. Zároveň, ale ak sa pozriete rastieme výraznejšie

ako aj ostatné štáty. A tam už je ťažko hľadať nejaké presné ekonomické argumenty, aj keď stále ten ekonomický rast je na Slovensku silnejší ako v okolitých štátoch. Čiže tento argument platí. Ale podľa všetkého sa na tom podieľa aj to spomínané zmierňovanie štandardov, to znamená trošku miernejší prístup v niektorých oblastiach a to sú tie nerovnováhy, ktoré sme identifikovali.

Milan Janásik, Slovenská televízia

A ešte tie riziká, ktoré z toho vyplývajú?

Marek Ličák, riaditeľ odboru politiky obozretnosti na makroúrovni

Tie nerovnováhy, tých je viacero. Samozrejme majú rôzny stupeň, čiže niektoré už sú systémové, to znamená - nachádzajú sa vo všetkých bankách, niektoré viac-menej len v niektorých bankách. Tie dôležité, ktoré sú, sa týkajú hlavne toho ako banky pristupujú ku schopnostiam klientov splácať úver. To znamená jednak ide o to, či banky kontrolujú aj ich schopnosť splácať úver pri vyšších úrokových sadzbách, prípadne či si stále žiadajú tie informácie o príjme, ktorá je veľmi dôležitá aby banka túto schopnosť vyhodnotila. Tiež je veľmi dôležité riziko týkajúce sa poskytovania úverov s vysokým LTV, to znamená vysoký pomer objemu úveru k hodnote zabezpečenia, čiže tiež zvyšuje to riziko. Zároveň sme videli akési - nechcem povedať že umelé - ale až také neprimerané predlžovanie maturity, pričom na to nie sú žiadne fundamenty a do veľkej miery snahou bánko bolo len vyjsť viac v ústrety klientom a zvyšovať tú zadĺženosť pri nižších splátkach práve cez vyššiu maturitu. Čiže tých trendov bolo viacero a ako som povedal - tým cieľom bolo hlavne zvyšovať tú zadĺženosť.

Milan Janásik, Slovenská televízia

A ešte tú druhú otázku. Hovorili sme o tom riziku recesie v eurozóne. Dá sa už nejak povedať pravdepodobnosť s akou by mohla prísť a kedy by mohla byť importovaná aj na Slovensko?

Vladimír Dvořáček, člen Bankovej rady NBS a výkonný riaditeľ útvaru dohľadu nad finančným trhom

Myslím si, že toto presahuje rámec našich ambícií a to skôr ľudia v banke, ktorí sa zaoberajú makrovývojom, tak tí by vám vedeli fundovanejšie odpovedať. Čiže keď bude najnovšia prognóza prezentovaná tak skôr asi tá otázka bude patriť tam.

Gabriela Kajtárová, Slovenský rozhlas

Ďakujem ešte raz. Chcem sa opýtať - bankám rastú zisky z toho dôvodu, že rastie objem poskytnutých úverov, predpokladám, že je to tak. Zároveň hovoríte o konkurencii a ja mám otázku, že či vidíte, alebo neviem či to teda skúmate, ale zaujímalo by ma, že či vidíte aj nejaký pohyb v maržiach? Či sú tie úvery pre tých ľudí aj lacnejšie okrem toho, že ich je teda viac. Ale nie z toho dôvodu teda, že úrokové sadzby vo všeobecnosti klesajú a ECB a tak, ale že proste banky si trošku z tých svojich ziskov obetujú. Ďakujem.

Vladimír Dvořáček, člen Bankovej rady NBS a výkonný riaditeľ útvaru dohľadu nad finančným trhom

Určite sme to konštatovali myslím už pred rokom a pol, že tie marže začínajú klesať. Nakoniec to vidieť - tá hladina nízkych úrokových sadzieb a konkurencia na trhu to tlačí naozaj týmto smerom a vy ste to veľmi správne povedali, že ak ten zisk rastie tak to len vďaka tomu, že narastá celkový objem poskytnutých úverov. Čiže bavíme sa len o absolútnych čiastkach a o absolútnych nárastoch. Napriek tomu tam bol daný ten údaj, že na medziročnom porovnaní v auguste nárast celkového objemu vyprodukovaného zisku bol už len necelé jedno percento, 0,8 %, takže určite platí to, čo ste povedali. Marek, ak chceš môžeš doplniť.

Marek Ličák, riaditeľ odboru politiky obozretnosti na makroúrovni

Ja len krátko, ako už pán výkonný riaditeľ spomínal, zisk nerastie, zisk v podstate stagnuje, čiže už prestal rásť v bankách, to je veľmi dôležité. A len doplním k tomu poklesu úrokových sadzieb. Sadzby klesajú všade, to znamená v celej eurozóne, keďže centrálna banka znížila sadzby. Ale ak sa pozriete na vývoj sadzieb retailu, to znamená - ako to banky prenášali do jednotlivých štátov, ten pokles sadzby na Slovensku je najvyšší. To znamená, práve tá konkurencia tlačí, že ten pokles je veľmi výrazný.

Martina Solčányiová, hovorkyňa NBS

V prípade, že nie sú otázky ďakujem pekne za účasť a kolegovia vám dajú prezentáciu aj úvodné slovo. Ďakujem.